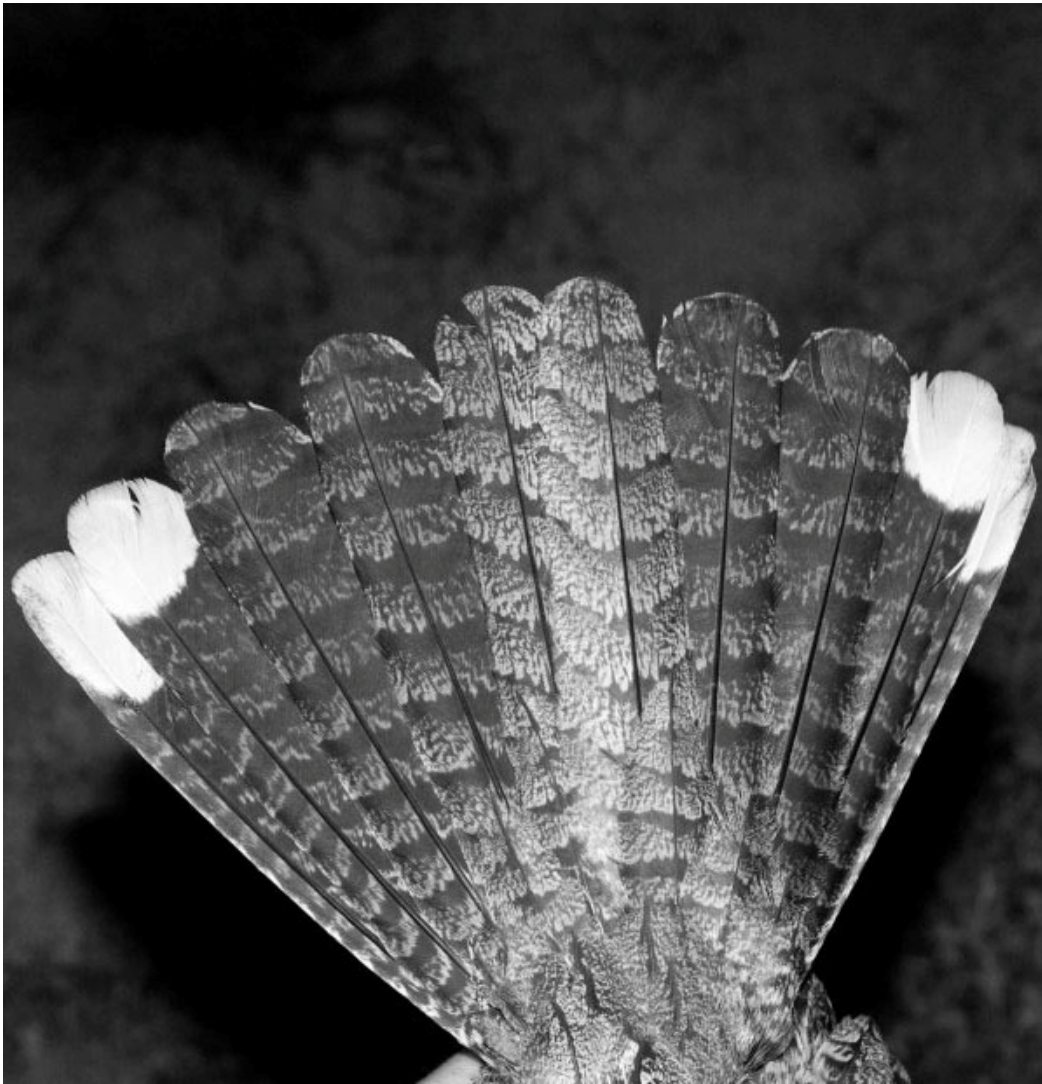

Studier av Nattskärra i mellersta Kalmar län

2011

Sammanställning av år 2011 av Urban Rundström

Säsongen 2011.

Liksom förra året så anlände de första skärrorna till Sverige i början av maj (6/5), och de första i Småland från den 8/5. Jag var ute och lyssnade på nätterna från den 10/5 i mitt område, men den första hördes inte spela innan den 20/5. Honorna dök upp ca en vecka senare och då blev det ordentlig fart på hanarna. Man hör på spelet att honorna har anlämt då hanarnas spinnande lätet avslutas i en bubblande drill när en hona kommer nära. Även flygaktiviteter med vingklatsch indikerar ofta att en hona är i närheten.

Årets första fångades den 23/5 och efter det så rullade det på fram till den 21/7, då den sista fångades.

Detta år så upplevde jag att det var betydligt större mängder med Nattskärror i mitt projektområde. Bara i området Norr om Mönsterås skedde en fördubbling av antalet Nattskärror. På vägen mellan Forsa – Skruvshult (ca 1 mil) hade jag förra året 38 st hanar och 4 st honor, och i år så fanns det 77 st hanar och 6 st honor på i stort sett samma vägsträcka. Jag åkte några nya småvägar i år längs sträckan som jag inte besökte förra året, men jag bedömer att jag max missade 15 st möjliga fåglar förra året. Även i andra områden så märktes en markant ökning av antalet Nattskärror. Anledningen till ökningen har jag ingen aning om, men det kan ha varit en bra häckningssäsong förra året med god mellanårsöverlevnad, som är anledning till ökningen.

Tätt med Nattskärror på mitt kartblad N Mönsterås.

Totalt hade jag i år 270 st (154) nattskärror fördelat på 242 st (140) hanar och 28 st (14) honor, och fördelningen kommunvis var. Oskarshamn 78 (75) hanar och 13 (8) honor. Mönsterås 135 (65) hanar och 16 (14) honor. Högsby 20 (0) hanar och 1 (0) hona. Fjölårets antal i parantes. Högsbys ökning från fjölårets 0 ex beror på att jag inte hann besöka den kommunen förra året och i år hittade jag ett område NV Fliseryd som längs ca 5 km vägsträcka höll 30 ex varav en del fanns i Högsby kommun.

Jag tillbringade 37 nätter eller del av natt i skogarna, och det blev 114,5 timmar och 220,6 mil som lades ner på att hitta och fånga Nattskärrorna. Och jag fångade i år 44 Nattskärror varav 4 st var kontroller av fåglar som jag märkt förra året.

Liksom förra året så upplevde jag att Nattskärorna efter ett visst datum blev ointresserade av att komma när CD-spelaren startades. Så det är nog så att när äggen kläckts är inte intresset lika stort att försvara reviret.

Årets sista nattskärna i Sverige observerades den 13/10 på Landsort, och den sista i Kalmar län den 11/9, det finns en osäker obs från mitt område från den 5/11 och det skulle i så fall vara ett extremt sent ex om det stämmer, men hösten har varit lång och varm så det kanske inte är helt omöjligt.

Även i år så fanns flera ställen med riktigt höga koncentrationer av skärnor under en viss tid (spelplatser?), och på ett ställe hade spelområdet flytta sig knappt en km från där det var förra året.

Åldersbestämning:

3 st ljusare och mer slitna armpennor på en 2K fågel.

I år så fångades flera fåglar som var inne på sitt andra levnadsår, och på dessa så såg man en klar ruggningsgräns på armpennorna. Övriga fåglar bestämdes som 2 år eller äldre, även om de troligen var 3 år eller äldre. Samtliga fåglar som fångats under de båda åren som projektet har pågått har fotograferats, och då framför allt vingen, så i efterhand kanske man kan titta igenom det materialet för att få hjälp med åldersbestämningen. Det verkar inte som att fjolårets teori att pennorna är spetsigare på ungfåglar riktigt stämmer, men jag ska hålla på ett antal år till så det kanske klarnar efter hand.

De 2K fåglar som fångades i år kom ofta flygande helt tyst på ganska låg höjd när jag försökte att fånga revirägaren, och ibland så attackerade revirägaren eller så brydde de sig inte om att det fanns en annan fågel där. Detta skulle kunna betyda att de 2-åriga hanarna inte går till häckning och därför inte ses som ett hot av de äldre hanarna. Det upplevdes som att de yngre fåglarna kunde röra sig ganska fritt mellan reviren. Jag hittar inget i litteraturen om det ligger till på det viset, så detta är bara teorier från min sida. Men eftersom de kan bli ganska gamla så är det mycket möjligt att det kan vara så. Kanske framtiden kan ge svar på detta.

Andra projekt knutna till mitt:

Fjolårets bakterie- och virusprovtagning fortsatte inte i år. Men under våren så kom det en förfrågan från Gabriel Norevik (Kalmar), om jag trodde att det skulle vara möjligt att sätta en s.k. ljuslogga på nattskärnor. Han ska göra sitt examensarbete på högskolan i Kalmar, och fick då ett tips om mitt arbete med nattskärorna. Med hjälp av ljusloggen så kan man se när, hur och vart de flyttar någonstans mera exakt. För tillfället vet man bara att det ses Europeiska nattskärnor i mellersta och södra Afrika vintertid. Men exakt var våra Svenska nattskärnor befinner sig på vinter är okänt.

Ljusloggan inringad på en nattskärre.

Då dessa frågeställningar kom upp vid projektets start förra året så borde detta bli ett bra komplement till mina studier. Enda problemet som vi ser just nu är att de måste återfångas när de kommer tillbaka igen nästa år så att vi kan ta bort loggen. Men då de verkar vara ganska ortstrogna så ska vi nog få tillbaka en del av dem igen.

Vi lyckades fånga 12 st i samma område under den tid som Gabriel kunde ägna sig åt detta projekt, och av dessa så var det 2 st kontroller av fåglar märkta förra året av mig. Dessa kontroller fångades på samma plats som de märktes på förra året, så ortstroheten verkar vara bra hos nattskärorna.

I år så testade jag också en attrapp av en nattskärrestjört som sattes ned i marken i anslutning till nätet innan CD-spelaren startades. De gånger som skärorna har satt sig på marken vid tidigare tillfällen har de spänt ut stjärten och sänkt vingarna lite, för att visa de vita fläckarna. Vid första provtillfället så verkade nattskärorna mycket aggressivare när de kommer till nätet, och även senare så verkade de visa större intresse till att börja med. I slutet på Juni när de spelar för fullt hela nätterna så verkar attrappen inte ha någon större betydelse längre.

Stjärtattrappen, som senare glömdes kvar ute i skogen.

På 4 st ställen så trodde jag att jag skulle fånga några av de jag ringmärkte förra året, då de satt ganska ensamma och spelade. Men när de fångades så visade det sig att de inte alls var ringmärkta redan. En av dessa t.o.m. uppförde sig exakt som den jag tog förra året, den satt i samma träd, kom flygande på samma sätt och satte sig på samma ställe innan den flög i nätet. Det kan tyda på att det finns en viss rörelse av individer i reviren, men de från förra året kan också ha förolyckats under vintern och inte kommit tillbaka. Med mera återfångade fåglar så kan jag nog börja dra en del slutsatser om hur det ligger till.

Kommande studier:

Kommande år ska vi först och främst försöka återfånga så många skärror med ljuslogga som möjligt, och sedan ska det materialet bearbetas innan det kan publiceras.

Själv har jag tänkt att undersöka mer om man kan skilja yngre från äldre fåglar på storleken av ving- och stjärtfläckarna, så det blir att mäta och skriva mer på nätterna. Ska även notera i vilken naturtyp jag fångar och hör flest nattskärror för att optimera fångstinsatserna, och underlätta letandet efter fler skärror.

Experimentet med stjärtattrappen kommer att fortsätta, och det kanske blir aktuellt med en helfågelattrapp om jag kommer på ett bra sett att arrangera den utan att den glöms i skogen när jag förflyttar mig.

Även lite nya områden ska kollas igenom om tiden medger det, för ljusloggstudien tar ganska mycket tid i anspråk i samma område.

Efter säsongen med de spelande skärrorna ska jag ut i en del områden för att försöka hitta några bon med ungar i, som jag kan ringmärka. Försökte med dåligt resultat i år att hitta några bon.

Efter kontakt med Bingsmarkens ringmärkare i Skåne ska jag även försöka att fånga några flygga ungfåglar innan de flyttar iväg söderut. De fångar en del nattskärror under höstflytten med hjälp av uppspelade spelläten.

Händelser under mina nätter:

I år var det mest händelser med nattskärrorna som etsade sig fast vid minnet, även om det fanns en del tillfällen då andra djur var inblandade. Som när en räv nästan höll på att springa över mig innan jag tände pannlampan, och en del möten med rådjur, älgar och vildsvin. I år så fångades även flera stycken Långörade fladdermöss, och de var roliga att se med sina extremt långa öron.

Långörad fladdermus.

Vid flera tillfällen så fångade jag en nattskärra och efter bara en liten stund så återfångade jag samma skärra igen ca 5-600 m bort, när jag försökte ta en annan. 3-4 nattskärror fångades också i så gott som fullt dagsljus trots att de måste ha sett det fullt synliga nätet, annars så räcker det nästan att de anar nätet så går de inte att fånga eller ens få i närheten av nätet igen.

En natt så tog batterierna slut i CD-spelaren, men det var en sådan fin natt att jag bestämde mig för att åka runt i ett nytt område och reka för kommande nätter istället. Och det blev en lyckträff då jag hade 28 spelande hanar och 2 honor på bara ca 5 km vägsträcka. Senare så märkte jag 6 st i detta nya område innan säsongen var över.

Närkontakter med skärrorna förhöjde också nätterna. Att de använder nätstolparna som en fin sittplats är mycket vanligt, och vid flera tillfällen så satte de sig bara någon meter ifrån mig på marken och var irriterade innan utfallet mot spelaren.

Vid ett tillfälle så satte sig en skärra på min väska med utrustning bara någon meter ifrån mig, men väskan stod och balanserade på en sten och stjälpste nästan så den fick byta sittplats.

En av de sista nätterna så låg jag gömd bakom en buske vid ena nätstolpen när skärran kom flygande längs med nätet med siktet inställt på mig. Den passerar bara någon decimeter över mitt huvud och fläktar mig med sina vingslag. Så inte i år heller utnyttjade någon mitt huvud som sittplats, men det är bara en tidsfråga innan det händer.

Det är ett rejält gap.

Nummer 71.

Slutord:

Detta var andra året som jag fångar nattskärror i projektform, och i år har jag fått ekonomiskt stöd från bl.a. Alvins fond och Östra Smålands OF:s forskningsfond. Så dessa ska ha ett stort tack. Även alla som lagt in sina nattskärreobsar på Svalan tackas, dessa obsar har hjälpt mig att finna några nya områden som hållit betydligt fler nattskärror än vad som rapporterats in. Det har även varit kul med de som varit med mig i skogarna nattetid för att ta del av en härlig sommarnatt med häftiga upplevelser.

Fortlöpande under säsongen så rapporterar jag in mina obsar på Svalan, och även min blogg www.nightjarsweden.blogspot.com uppdateras kontinuerligt.

Är någon intresserad av att följa med någon gång så är det bara att kontakta mig, så ska vi nog kunna ordna det. Under säsongen (slutet av Maj – slutet av Juli) är jag ute s.g.s. varje natt med bra väder.

Urban Rundström

Århult 8

572 91 Oskarshamn

0491-760418

070-49 74 678

urmbird@hotmail.com

www.urmbird.blogspot.com

